

ОТВОРЕНИЯТ ДОСТЪП ДО НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ:
РЕТРОСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ НА БЪЛГАРСКАТА
ПЕРИОДИКА В ДИРЕКТОРИЯТА
ЗА ОТВОРЕН ДОСТЪП

Гл. ас. д-р Тереза Тренчева
Катедра „Библиотечен мениджмънт“ - УниБИТ

„Дигиталното настояще и дигиталното бъдеще:
Икономически, културни, образователни, правни и технологични въздействия”
Научна конференция с международно участие, 9-10 април 2013 г., Метрополитън Хотел, София

Структура на презентацията

- УВОД
- Цел и структура на доклада
- Основни инициативи на отворения достъп (Open Access)
- Основни тенденции на отворения достъп (Open Access)
- Директория за списания на отворен достъп

(Directory of open access journal - DOAJ)

- Съвременно състояние на българската периодика на отворен достъп в DOAJ
- ЗАКЛЮЧЕНИЕ

УВОД

Благодарение на бързото развитие на технологиите се развиват и новите методи за обработка, съхраняване и трансфер на информационните източници достъпни в Интернет, появяват се и все повече и повече електронни онлайн издания, достъпът до които е безплатен за крайните потребители. **Въпросът за отворения достъп до научна информация отдавна сблъсква вижданията на научните кръгове,** подкрепящи свободния достъп и позициите на традиционните издатели и доставчици на научна информация.

Цел и структура на доклада

Целта на настоящия доклад е да се представи и анализира българската периодика представена в директорията за списания на отворен достъп (DOAJ – Directory of Open Access Journals).

Докладът е разделен на две части: теоретична и практико-аналитична.

Структура на доклада

- **В теоретичната част** е представена основната концепция за отворен достъп, като са анализирани двата основни начина за публикуване в отворен достъп.
- **В практико-аналитичната** е направен ретроспективен анализ на българските списания в периода 2002 – 2013 г., като количествените и качествени данни са събрани от сайта на DOAJ и са представени таблично и графично.

Отворен достъп (Open Access)

Отворен достъп до научни публикации е свободен, отворен или без заплащане онлайн достъп до научни списания, статии, материали от конференции, технически доклади, дипломни работи и дисертации, препечатки и отчети.

Издателите на публикации с безплатен достъп се отнасят към движението „Отворен достъп”. **Международното движение за отворен достъп е инициатива** за непосредствено и свободно достъпни онлайн ресурси, без ограничения за достъп и честота на ползване, налагани от авторското право и споразуменията с издатели.

Основни инициативи на отворения достъп (Open Access)

В инициативата за **Отворен достъп от Будапеща (Budapest Open Access Initiative - BOAI)** под „отворен достъп“, се има предвид свободната наличност в публично достъпния Интернет, позволяваща на потребителите да четат, свалят, копират, разпространяват, отпечатват, търсят и да поставят линкове към пълните текстове на тези източници.

Друга инициатива, която се занимава с отворения достъп, е Берлинската декларация за отворен достъп и знание в областта на науката и хуманитаристиката (Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities, 2003).

Основни инициативи на отворения достъп (Open Access)

По-подробният анализ на двете инициативи показва, че и двете инициативи споделят едни и същи възгледи за отворения достъп с единствената разлика, че според Берлинската, ползващите публикации с отворен достъп имат правото да правят малко на брой печатни копия за тяхна лична употреба, което в известен смисъл ограничава отворения достъп.

Основни тенденции на отворения достъп (Open Access)

В тази връзка имаме две основни тенденции във връзка с отворения достъп, които метафорично са наречени Green Road „Зелен път” и Golden Road „Златен път”:

1. Първата тенденция подкрепя самостоятелното архивиране (open access self-archiving), познато още като „зеления път ” към отворения достъп;

2. Втората тенденция подкрепя списанията на свободен достъп (open access publishing), още позната като „златен път” към отворения достъп.

**ДИРЕКТОРИЯ ЗА СПИСАНИЯ НА ОТВОРЕН ДОСТЪП
(*DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNAL - DOAJ*)**

Директорията за списания на отворен достъп „Directory of Open Access Journals” (DOAJ) е платформа, която предоставя **8846 научни списания на свободен достъп, 4538 списания на ниво статия от 120 страни.** Към момента платформата осигурява достъп до **1055637** статии. DOAJ предлага свободен достъп до качествени научни online списания. **Координатори на проекта DOAJ са „Lund University Libraries”, „Open Society Institute”, „The Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition”.** Directory of Open Access Journals <http://www.doaj.org>

СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПЕРИОДИКА НА ОТВОРЕН ДОСТЪП В DOAJ

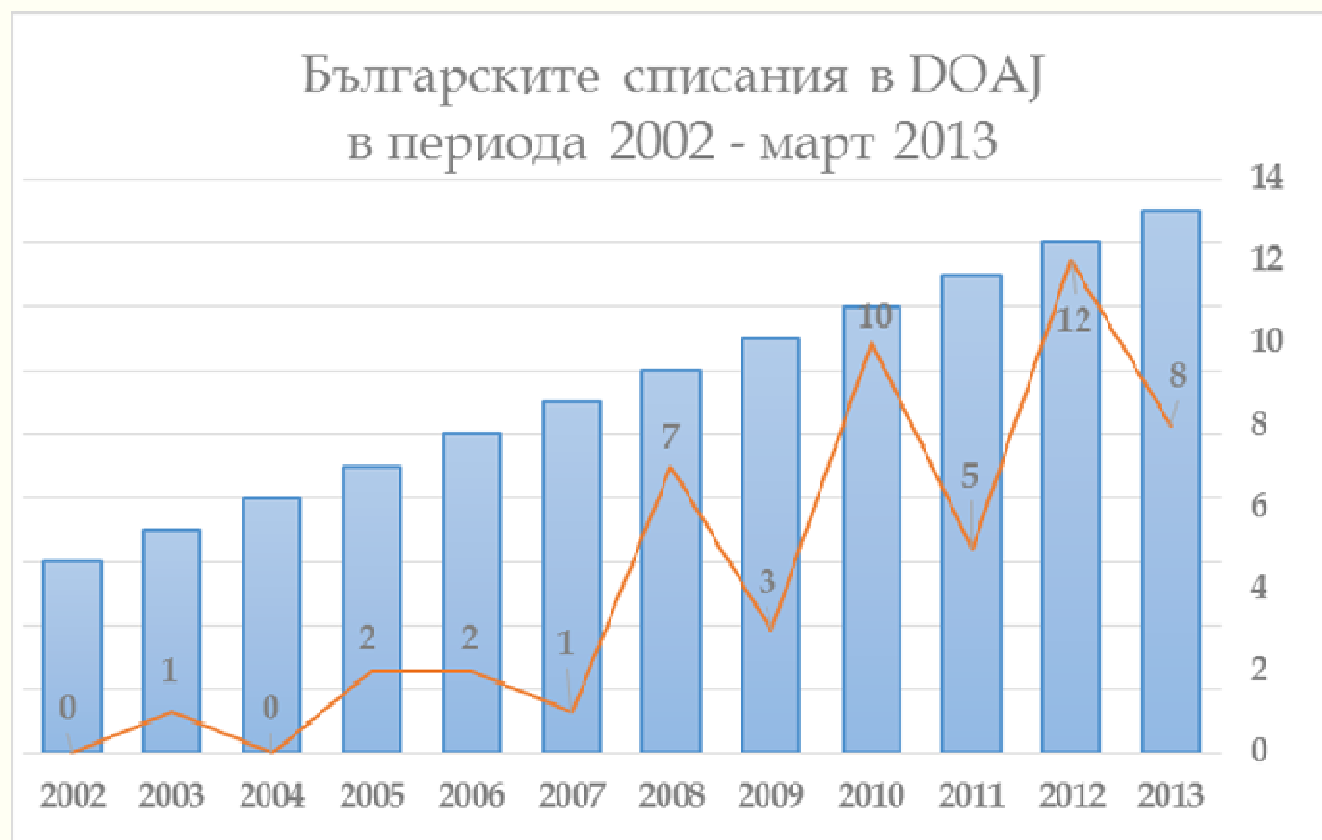

Към настоящият момент България е представена в Директорията за списания на отворен достъп с 51 списания, като данните са от м. март 2013 г. През последните години се наблюдава значителен ръст на списанията на отворен достъп, ако до 2007 г. сме имали едва 6 списания на отворен достъп, то през 2013 г. вече има 51 списания на отворен достъп.

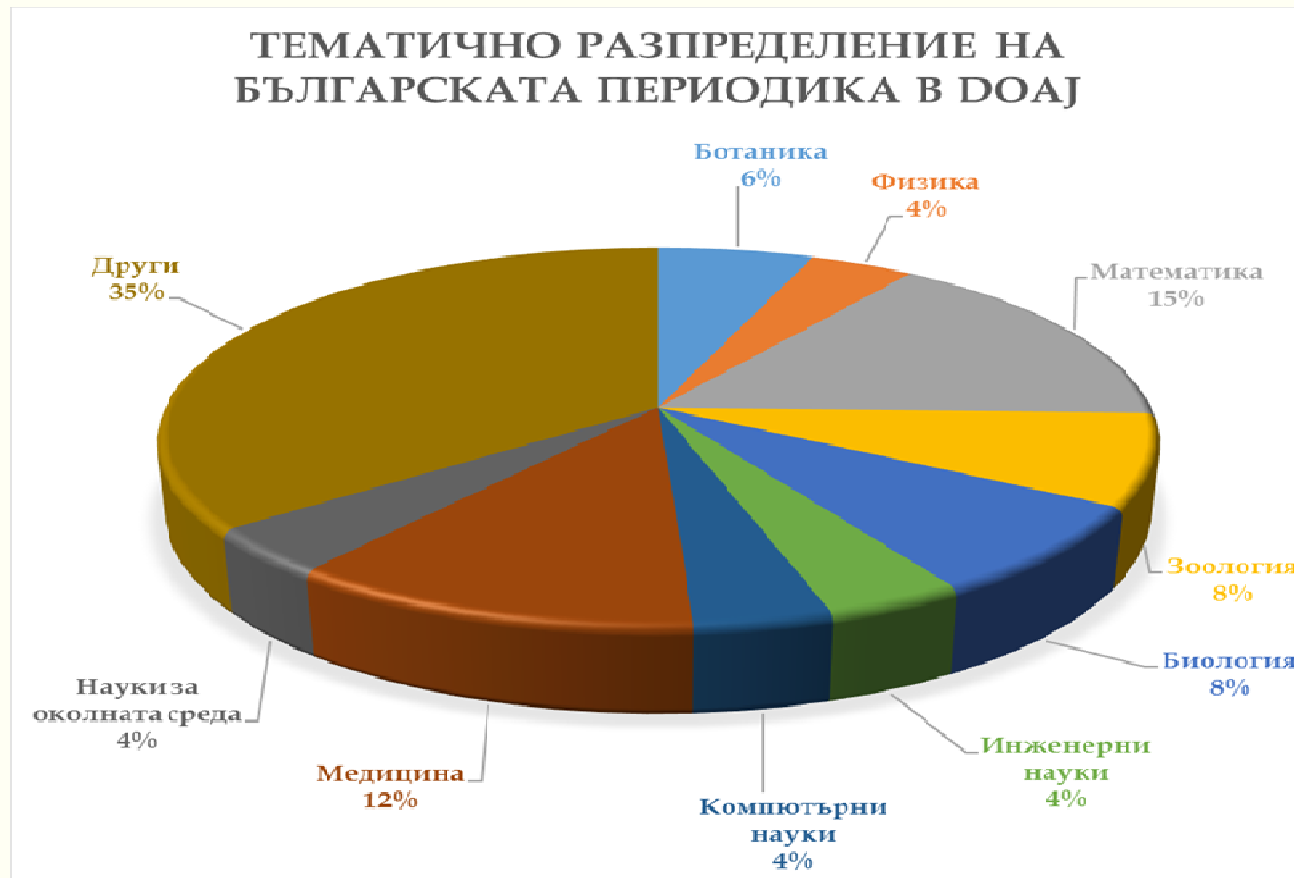
Хронологично разпределение на българските списания в DOAJ за периода 2002 – март 2013 г.

Процентно разпределение на българските списание на отворен достъп представени в DOAJ към м. март 2013 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направения преглед и количествено хронологичен и тематичен анализ на българската периодика в Директорията за списания на отворен достъп може да се направи извода, че учените в България все повече осъзнават правата си и изискват по-лесен и безпрепятствен публикационен път за своите научни изследвания.

БЛАГОДАРЯ ВИ ЗА ВНИМАНИЕТО!